

ממרוץ לתחתיית לתחרות לפסגה

רוברט רייך

איך מדינות יכולות להתגבר
על ההתחמקות ממס של ההון
הגלובלי?

חברת "אפל" עמדה לאחרונה במוקד דו"ח של הסנאט שביקר את החברה על שהעבירה מיליארדי דולרים מרווחיה לשלוחות שלה באירלנד, על מנת לשלם מס נמוך מ-2%. דו"ח זה הצטרף לקולות נוספים שעולים מקרב הציבור האמריקאי, שרוצים לסגור הפרצות בחוק שמשמשות את העשירים להימנעות מתשלום מס. אך בינתיים ללא הועיל. במקביל לביקורת המתחזקת גוברים גם הקולות בקרב סנאטורים וחברי קונגרס הקוראים להנמיך את מס החברות הפדרלי כדי להפוך את ארה"ב לתחרותית יותר.

מחלוקות דומות עולות על פני השטח בכל קצוות העולם. מאחר שאזרחים לא אוהבים לראות תאגידים גלובליים ואינדיבידואלים עשירים מתחמקים מתשלום מס, נוטים גם הפוליטיקאים לצאת בקריאות נרגזות ואזהרות בנושא. אך כאמור, כמעט דבר לא נעשה להפסקת הנהגה הזו. יו"ר ועדה של הפרלמנט הבריטי שחקרה את חברת "גוגל" על התחמקות ממס קרא לחברה "ערמומית, מחושבת ולא אתית", אך הגורמים הרשמיים בבריטניה מחזורים אחרי מנכ"ל החברה כאילו הוא בן מלוכה.

על מנת להחזיר
לעצמן את כוח
המיקוח אל מול
ההון הגלובלי
צריכות
המדינות
לעבור מתחרות
לשיתוף פעולה

תחרות לפסגה

מגמה זו אינה בלתי נמנעת. על מנת להחזיר לעצמן את כוח מיקוח אל מול ההון הגלובלי צריכות המדינות לעבור מתחרות לשיתוף פעולה. ניתן, לדוגמה, ליצור שיתוף פעולה אזורי שיציב תנאים לתאגידים הרב-לאומיים המבקשים לקבל גישה לשווקים האזוריים. אחרי הכול, ההון הגלובלי תלוי בצרכנים, ותנאי הכרחי להשאת רווחים היא גישה לשווקים צרכניים גדולים כמו השוק האירופי או האמריקאי. מדוע שלחברת "אפל" תהיה גישה לצרכנים האמריקאים אם זו מסרבת לשלם את חלקה הראוי במסים למימון התשתית והחינוך האמריקאים? כך גם לגבי בריטניה והאיחוד האירופי. מוסדות האיחוד האירופי יכולים להתנות את הגישה של התאגידים הגלובליים לשווקים הרווחיים מאוד של מדינות האיחוד בהשקעות של התאגיד במדינות האיחוד ובתשלום מס ראוי. כחברה באיחוד האירופי יהיה לבריטניה כוח מיקוח עדיף מאשר יהיה לה בהתמקחות לבדה. במקום להיות ב"מרוץ לתחתית", בריטניה תצטרף לתחרות לפסגה. כל מהלך לחיזוק כוחן של מדינות או של קבוצות של מדינות למול התאגידים הגלובליים והאינדיבידואלים העשירים תתקל בוודאי בהתנגדות עזה. לוביסטים במימון תאגיד, עורכי דין, פוליטיקאים, אימפריות תקשורת, תורמים לקמפינים, מכוני חשיבה ופיתויים בדמות עבודות מפתות ומושבים בדירקטוריונים הממתינים לבכירים בממשל, כולם יופעלו כנגד מהלך כזה. כל זה לא אומר שהמטרה של החלשת כוחו של ההון הגלובלי היא פחות חשובה, זה רק אומר שיהיה קשה יותר להשיג אותה. ///

בארה"ב,
בריטניה
ומדינות
עשירות
אחרות, אחוז
התוצר המקומי
הגולמי שהולך
למשכורות
ממשיך
לרדת בעוד
האחוז שהולך
לרווחים עולה
בעקביות

הולך וגובר על הפוליטיקאים להביא יותר השקעות ויותר תעסוקה, ולחזר על פתחן של החברות הרב-לאומיות. התחרות הגלובלית בין המדינות השונות על משיכת השקעות ויצירת מקומות עבודה הופכת ל"מרוץ לתחתית". התוצאה של מרוץ זה באה לידי ביטוי בירידה מתמשכת בכל המדינות בשיעור המס האפקטיבי המושגת על חברות גלובליות ויחידים עשירים; הרגולציה עליהם מפורקת (אפילו המשבר הפיננסי החמור ביותר מאז שנות השלושים לא הביא כמעט לשום רגולציה פיננסית חדשה); הסבסוד הממשלתי לתאגידים גדל; המשכורות הראליות צונחות. בארה"ב, בריטניה ומדינות עשירות אחרות, אחוז התוצר המקומי הגולמי שהולך למשכורות ממשיך לרדת בעוד האחוז שהולך לרווחים עולה בעקביות. כמעט כל הרווחים בארה"ב מאז השפל הגדול הלכו ל-1% המורכב מהעשירים ביותר, שהם הבעלים של חלק הארי מהנכסים הפיננסיים, בעוד האנשים המרכיבים את ה-90% התחתון נעשו עניים יותר. המרוץ הזה יכול להתקיים לא רק בין מדינות, אלא גם בתוכן. כך למשל המצב בארה"ב, בה נמצאות המדינות האמריקאיות במרוץ לתחתית משל עצמן, כשהן מבקשות לפתות השקעות ומקומות עבודה - לא פעם ממדינות סמוכות - באמצעות מסים נמוכים, סבסוד גבוה, רגולציה פוחתת ומשכורות נמוכות יותר.

רוברט רייך הוא כלכלן פוליטי אמריקאי, כיהן כשר העבודה בממשל קלינטון בשנים 1993-1997. המאמר תורגם ועובד באישור הכותב. /// <http://robertreich.org> של רייך

/// ק צ ה ק ר ח ו ן ///

המאון העליון של האמריקאים, האחוז האחד העליון, משתכר כ-20% מההכנסה הכוללת בארה"ב, אחוז דומה לזה ששרר בשנת 1929, רגע לפני המשבר הכלכלי הגדול. בין שנים אלו ירד שיעור ההכנסה של המאון העליון והגיע במהלך שנות השישים אל מתחת ל-8%. מכון המחקר האמריקאי CEPR, מציג נתונים אלו ומראה שלשינויים בשיעור ההכנסה של המאון העליון בארה"ב יש קשר ישיר למדיניות הממשל האמריקאי. העלאת מיסים על העשירים, יצירת מקומות עבודה והעלאת שכר מינימום תורמים כולם להגברת השוויון בהכנסות. הפחתות מיסים לעשירים תורמות, באופן לא מפתיע, בעיקר לעשירים. /// [למחקר המלא: bit.ly/1b8qOGL](http://bit.ly/1b8qOGL)